

Aan de raad van de gemeente Olst-Wijhe.

Raadsvergadering d.d. 24 september 2018
Agendapunt 12
Opiniërend besproken d.d. n.v.t.
Portefeuillehouder wethouder H.G. Engberink

Zaaknummer 3039-2018
Datum B&W-besluit 4 september 2018

Onderwerp

Voorstel tot het structureel verhogen van het budget voor de participatie van statushouders

BIJLAGEN:

- beleidsnota participatie van statushouders vanaf 2019, <https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/31186>, (3036-2018)
- Nieuwsbrief, <https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/31575>, (3036-2018)
- Advies nota statushouder (advies van de Adviesraad Samenleving op de nota Participatie van statushouders vanaf 2019), <https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/47939> , (3036-2018)
- Reactiebrief met betrekking tot advies van de Adviesraad, <https://dmidoffice.olst-wijhe.nl/mp/document/47927> , (3036-2018)

INLEIDING

Jaarlijks worden statushouders aan gemeenten toegewezen, ook aan Olst-Wijhe. Deze statushouders zijn nieuwe inwoners van Olst-Wijhe. Het is wenselijk dat onze nieuwe inwoners deel uit gaan maken van de samenleving en participeren. Dit vraagt veel inzet van de statushouders, maar vraagt ook om begeleiding bij het participatieproces.

Bij dit voorstel vindt u de beleidsnota participatie van statushouders vanaf 2019. Deze nota beschrijft welke activiteiten noodzakelijk én wenselijk zijn met betrekking tot de participatie van statushouders. Het betreft activiteiten voor statushouders die zich in de gemeente vestigen, maar ook activiteiten voor de statushouders die hier al langer wonen. Kijkend naar de ervaringen die we in 2016 en 2017 tijdens de verhoogde instroom van statushouders hebben opgedaan, doen we een voorstel voor activiteiten die de participatie van statushouders bevorderen voor de periode vanaf 2019 waarbij ook de financiële consequenties in beeld zijn gebracht. De activiteiten zijn in de jaren 2016, 2017 en 2018 bekostigd uit incidenteel budget. In dit voorstel vragen wij om structureel financiële middelen beschikbaar te stellen teneinde het beleid van de jaren 2016, 2017 en 2018 voort te kunnen zetten.

BEOOGD RESULTAAT

Statushouders de mogelijkheid bieden om zo goed als mogelijk te participeren in onze samenleving.

KADER

Wet inburgering.
Participatiewet.
Beleidsplan participatie van statushouders, 2016.
Plan van aanpak participatie van statushouders, 2016.
Begroting 2018 – 2021.

ARGUMENTEN

Aanleiding

Vanwege de verhoogde instroom hebben we in 2016 en 2017 in navolging van landelijk beleid, vanuit de gemeente extra aandacht besteed aan het onderwerp statushouders.

De beleidsnota *participatie van statushouders vanaf 2019* (bijlage) beschrijft de ervaringen die we in de jaren 2016 en 2017 hebben opgedaan en geeft aan waar aanpassingen nodig zijn ten opzichte van de eerdere aanpak.

Belangrijk uitgangspunt voor de activiteiten zoals beschreven in de beleidsnota, is de in de Wet Inburgering verplichte ondertekening van de participatieverklaring door statushouders. Gemeenten zijn verplicht om dit te faciliteren.

Doel

We willen graag dat statushouders volwaardig gaan meedoen in onze Nederlandse samenleving en dat zij zich gelukkig en thuis gaan voelen in Olst-Wijhe.

Hoe kunnen we het doel bereiken?

Vroeg investeren in de participatie van statushouders heeft landelijke (politieke) aandacht. Onderzoeken wijzen uit dat begeleiding bij de participatie positieve invloed heeft op meedoen, psychisch welbevinden en de mogelijkheden tot een betaalde baan. Naast de belangrijke sociale opbrengst van vroeg investeren in participatie, betekent het naar verwachting op termijn ook lagere kosten voor de gemeente (minder zorg, minder uitkeringen in geval van betaald werk).

Participatie vraagt van mensen dat zij zich open stellen en actief zijn. Voordat sprake kan zijn van succesvolle participatie, dient eerst de basis van het dagelijks leven op orde te zijn: Als de praktische zaken zoals financiën, een woning en de zorg voor de kinderen niet goed geregeld zijn, dan belemmert dat de participatie. Bij de participatie van statushouders is daarnaast de beheersing van de Nederlandse taal en het verschil in culturen complicerend.

Voor de meeste statushouders is de Nederlandse leefomgeving compleet nieuw. Om de nieuwe leefomgeving te begrijpen is het belangrijk om kennis en vaardigheden op te doen in diverse leefgebieden. Denk daarbij aan kennis over wonen (gebruik van de woning, het inrichten van de woning, gas / water / elektra, huurtoeslag, de buurt), zorg (zorgstructuur, zorgtoeslag, kind gebonden budget), het Nederlandse onderwijssysteem (voor zowel kinderen als volwassenen) en de inburgeringscursus. Beheersing van de Nederlandse taal is een belangrijke randvoorwaarde bij participatie.

Inzet vanuit organisaties, samenleving en gemeente

In Olst-Wijhe kiezen we daarom voor investeren in het op orde brengen van de basis van het dagelijks leven in de eerste 14 maanden na vestiging van de statushouder in onze gemeente. De statushouder wordt in deze periode gevolgd door de consulent werk van de gemeente, samen met een medewerker van ut Huus en de begeleider van Vluchtelingenwerk. Dit gebeurt in ten minste drie individuele gesprekken. Vluchtelingenwerk speelt een belangrijke rol en biedt één op één begeleiding. De statushouder is in deze periode bezig met de inburgeringscursus en volgt daarvoor meerdere dagdelen per week les. Voor ondersteuning bij de Nederlandse taal kan de statushouder in Olst-Wijhe ook gebruik maken van het aanbod van Taalpunt (individuele begeleiding en het Taalcafé). Per individu wordt bekeken waar behoefte aan is met betrekking tot vrijetijdsbesteding / dagbesteding (naast de inburgeringscursus). Waar mogelijk wordt een koppeling gemaakt met een sport, hobby of vrijwilligerswerk in het interessegebied van de statushouder.

Na 14 maanden stopt de één op één begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk, maar statushouders kunnen bij vragen altijd gebruik blijven maken van de inloopspreekuren van Vluchtelingenwerk. Het laatste (derde) individuele gesprek is een overdrachtsmoment waarop de verdere begeleiding volledig overgaat naar de consulent werk van de gemeente. We gaan er vanuit dat de statushouder zelfstandig zijn dagelijks bestaan kan voeren. Als is te voorzien dat er problemen gaan ontstaan, wordt passende zorg of begeleiding geboden. Met betrekking tot werk, (werkend) leren en meedoen staan voor statushouders dezelfde instrumenten (ondersteuningsmogelijkheden) open als voor andere inwoners. Het is wel mogelijk dat statushouders vaker gebruik maken van bepaalde instrumenten, zoals bijvoorbeeld taalondersteuning.

We realiseren ons dat verschillen in culturen de mate van participatie kan beïnvloeden. Daarom is het onderwerp *cultuursensitief werken* opgenomen in het programma transformatie sociaal domein en wordt daarin verder uitgewerkt.

Inzet gemeente en de bestuursopdracht uitvoering Werk en Inkomen

De *evaluatie van de bestuursopdracht uitvoering Werk en Inkomen* wordt tegelijk met de nota *participatie van statushouders vanaf 2019* bij college en raad ter besluitvorming aangeboden. Onderdeel van de evaluatie is de tijdelijke extra inzet van de werkconsulenten. De besluiten met betrekking tot de

bestuursopdracht zijn van belang voor de inzet van de gemeente voor de participatie van statushouders. De consultants werk zetten zich nu ook in voor de statushouders. Het volgen en begeleiden van de statushouders in de eerste 14 maanden na aankomst evenals de plaatsing en begeleiding van statushouders bij bedrijven voor een taal / werkstage worden momenteel door de consultants werk van het team Werk, Inkomen en Zorg (WIZ) uitgevoerd. Op het moment dat bij de evaluatie van de bestuursopdracht wordt besloten om de extra inzet van de consultants werk niet voort te zetten, valt ook een deel van de basiswerkzaamheden in relatie tot de participatie van statushouders dus ook weg. In het voorstel met betrekking tot de bestuursopdracht wordt voorgesteld om de tijdelijke inzet van de werkconsultanten om te zetten naar structurele inzet. Daarnaast wordt voorgesteld om de inzet / capaciteit van de werkconsultanten te verhogen. Omdat de begeleiding van statushouders op de werkplek veel vraagt, is het uitbreiden van de inzet van de werkconsultanten ook voor dit onderdeel een positieve ontwikkeling.

Voor de inzet van de consultants WIZ met betrekking tot de werkzaamheden zoals beschreven in de nota Participatie van statushouders vanaf 2019, worden geen extra financiële middelen gevraagd in dit raadsvoorstel. Dit komt wel bij de evaluatie van de bestuursopdracht uitvoering Werk en Inkomen aan de orde.

DRAAGVLAK

De statushouders geven aan dat het participatieverklaringstraject belangrijke informatie geeft. De informatie levert de statushouders begrip op over leven in Nederland.

Wij vragen Vluchtelingenwerk en Ut Huus om, na overleg hierover, activiteiten uit te voeren met betrekking tot de statushouders. Bij Vluchtelingenwerk ligt het accent van de activiteiten op begeleiding bij het dagelijks functioneren. Ut Huus richt zich meer op het meedoen (ontmoetingsactiviteit en koppeling met vrijwilligerswerk).

Vluchtelingenwerk ziet graag dat statushouders vroeg(er) actief kunnen worden op een uitdagende participatieplek die aansluit bij de kwaliteiten en talenten van de mensen. Denk daarbij aan vrijwilligerswerk, taalstage of werkervaringsplek. Dit sluit aan bij de beslispunten zoals verwoord in het raadsvoorstel m.b.t. de participatie van statushouders vanaf 2019 en het raadsvoorstel Evaluatie bestuursopdracht Werk en Inkomen (inzet van een extra consultant Werk en Inkomen), dat tegelijk met deze adviesnota en bijbehorend raadsvoorstel wordt behandeld. Vluchtelingenwerk adviseert de gemeente (nog) meer maatwerk te leveren en er - waar mogelijk - opleiding aan te bieden vanuit de gedachte dat in Nederland overall diploma's voor nodig om verder te komen. In 2020 gaat de uitvoering van de Wet Inburgering terug naar de gemeenten. Vluchtelingenwerk geeft aan hier graag over te willen meedenken.

De Adviesraad Samenleving heeft op 4 september 2018 een advies uitgebracht, gerelateerd aan het onderwerp participatie van statushouders. Het advies en de reactie(brief) zijn als bijlage toegevoegd. Het advies van de Adviesraad Samenleving is voor een aantal onderdelen bruikbaar bij de uitwerking van de nota Participatie van stathouders. Wij gaan daarom nog met de Adviesraad Samenleving in gesprek.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

In de jaren 2016 en 2017 hebben wij, vanwege de verhoogde instroom van statushouders, als gemeente eenmalige geldstromen ontvangen vanuit de landelijke overheid. Vanuit deze geldstromen zijn financiële middelen overgedragen naar 2018 om werkzaamheden te kunnen blijven uitvoeren.

Voor de jaren 2019 en verder is nog geen rekening gehouden in de begroting met het beschikbaar stellen van financiële middelen. Wij vragen u om in de meerjarenbegroting 2019 - 2022 de benodigde financiële middelen op te nemen / af te wegen.

Inkomsten / lasten

Voor de jaren 2019 en verder ontvangt onze gemeente van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) financiële middelen (€ 2.370 per volwassen statushouder) voor maatschappelijke begeleiding. Deze inkomsten worden ingezet voor maatschappelijke begeleiding en participatie. Daarmee zijn de totale kosten niet gedekt.

Inkomsten	
Vergoeding voor maatschappelijke begeleiding per volwassen statushouder € 2.370. De uiteindelijke inkomsten zijn gerelateerd aan de taakstelling van tien volwassen statushouders. De taakstelling kan per jaar wisselen, dus de inkomsten ook.	€ 35.550 (o.b.v. inschatting, afhankelijk van taakstelling)

Lasten

Onderstaande lasten zijn gebaseerd op de activiteiten zoals genoemd in hoofdstuk 4 van bijgevoegde nota. Hierin vindt u een nadere onderbouwing van genoemde activiteiten.

Lasten	
Vluchtelingenwerk, inloopspreekuur (bedrag op jaarbasis)	€ 10.500
Vluchtelingenwerk, begeleiding (inschatting o.b.v. taakstelling)	€ 28.500*
ut Huus	€ 4.200
Planning en organisatie participatieverklaringstraject door Vluchtelingenwerk	€ 4.500*
Participatieverklaringstraject	€ 7.000
Vervoerskosten naar taalschool / de Peperhof (inschatting)	€ 2.500*
Kosten GGD voor inzet (preventieve) gezondheidsbevordering statushouders	€ 15.000
Tolken	€ 10.000*
Totaal per jaar	€ 82.200

* De uiteindelijke kosten zijn gerelateerd aan de taakstelling. De taakstelling kan per jaar wisselen, dus de kosten ook.

Inschatting van lasten totaal

Bovenstaande begroting kent een aantal onzekerheden. De inkomsten en de kosten (o.a. voor begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk, vervoerskosten en tolken) zijn afhankelijk van het aantal statushouders dat zich in onze gemeente vestigt. De vervoerskosten naar de taalschool kunnen wisselen, omdat het aantal kinderen niet te voorspellen is en de kosten samenhangen met de woonplaats van de schoolgaande kinderen. In deze begroting is een inschatting gemaakt op basis van de ervaringen opgedaan in 2016 en 2017. Omdat aantallen kunnen fluctueren, geven we in de gemeentelijke bestuursrapportages weer wat de actuele situatie met betrekking tot de aantallen is en de daarmee samenhangende effecten op de hier weergegeven begroting.

Het kostenniveau is vergelijkbaar met de kosten in de jaren 2016 en 2017, maar de inkomsten ten opzichte van deze jaren zijn fors afgenomen vanwege het wegvallen van de tijdelijke extra middelen in verband met de verhoogde asielinstroom.

Vóór 2016 werden de kosten en inkomsten in relatie tot statushouders verwerkt op verschillende plekken in de begroting. Voor de overzichtelijkheid en duidelijkheid is het wenselijk om een afzonderlijk product in de begroting op te nemen.

AANPAK/UITVOERING

Indien u akkoord gaat met het beschikbaar stellen van extra financiële middelen voor de participatie van statushouders, dan zetten we de activiteiten zoals beschreven in de nota voort.

VOORSTEL

De structureel benodigde middelen voor participatie van statushouders ad jaarlijks €46.500,- in te brengen en definitief af te wegen in de begroting 2019 - 2022.

Burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe
de secretaris de burgemeester

drs. D.L.W. (Dries) Zielhuis

A.G.J. (Ton) Strien

Informatie in te winnen bij:
Lea van Dijk
Telefoonnummer: 14 0570

